

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Debbie Macomber
A GIRL'S GUIDE TO MOVING ON

Copyright © 2016 by Debbie Macomber
Translation Copyright © 2016 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-01826-4

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

Zbogom,
PROŠLOSTI
DEBI MAKOMBER

Prevela Ana Anastasijević

Beograd, 2016.

Dragi prijatelji,

Kao pisca s dugom istorijom u izdavaštvu, često me pitaju koja mi je najdraža knjiga od svih što sam ih napisala. Sigurno su neke priče snažnije od drugih. Ali jednom rečju, ponosna sam na svaku objavljenu knjigu. Možda je najbolji način da se to objasni ako se kaže kako iza svih reči na stranicama kuca piščevo srce. Moja ljubav prema pričanju priča uvek je prisutna i spremna da se poveže s vašom ljubavlju prema čitanju.

Hoću da znate da je ovo posebna knjiga. Jedva sam čekala jutro da bih sela za kompjuter, i poglavlja bi kuljala iz mene takvom brzinom da sam jedva stizala da zapišem reči. Nadam se da ćete i vi uživati na isti način dok budete čitali Nikolinu i Lininu priču. Kad god pročitam dobru knjigu, priča mi se dugo zadrži u pamćenju. Teško mi je da se rastanem s likovima iz nje. Imala sam muke da se odvojim od Roka i Nikolaja. Ophodite se lepo prema njima i zaljubite se u njih kao što sam i ja.

Osluškiivanje mojih čitalaca za mene kao pisca izuzetno je dragoceno. Volim da čujem vaše mišljenje. Lako je stupiti u kontakt sa mnom. Možete da ostavite poruku na mom veb-sajtu www.debbiemacomber.com, na *Fejsbuku* ili *Tviteru*. Ako više volite da pišete pisma, moja adresa je P.O. Box 1458, Port Orchard, WA 98366. Unapred se radujem svim vašim komentarima.

Srdačan pozdrav,
Debi Makomber

*Džimu i Dolores Haberstad,
u znak zahvalnosti za radost i prijateljstvo koje pružaju Vejnu i meni*

UVOD

NIKOL

Ne tako davno verovala sam da imam savršen život. Pošto je moj muž odlično zarađivao, bila sam stalno kod kuće i bavila se našim malim sinom, Ovenom. Muž me je voleo i cenio. Živeli smo u divnom naselju izvan Portlanda u Oregonu. Džejk i ja bili smo članovi jednog od najprestižnijih kantri klubova u toj oblasti. Njegovi roditelji živeli su u blizini i obožavali svog unuka, naročito moja svekrva, Lin.

A onda, jednog popodneva, čitav moj svet se raspao. Saznala sam da me muž vara, da je verovatno imao i više afera i da je njegova poslednja ljubavnica ostala u drugom stanju. Ona koja mi je to saopštila bila je Lin.

Bilo je opštepoznato da joj moj svekar nije bio veran u braku. Često sam se pitala da li Lin to ne zna ili se samo pretvara da ništa ne vidi. Zнала je.

Kad je saznala da je Džejk pošao očevim stopama, Lin nije mogla da podnese da i ja proživljam isto poniženje i gubljenje samopouzdanja kakvo je ona godinama trpela. Plašila se da će i Oven, kad poraste, biti isti kao njegov otac i deda, da neće poštovati zavet koji je položio na venčanju i da će uništiti samopoštovanje svoje buduće supruge.

Nisam bila kao Lin. Odbijala sam da gledam na drugu stranu i nisam mogla da se pretvaram da je sve u redu s mojim brakom. Ipak, bojala sam se da napustim Džejka. Plašila sam se da ostanem sama, da se suočim sa svim nedaćama samohranih majki i mnogim drugim problemima. Razvod bi značio potpuni preokret u mom i Ovenovom životu, da i ne spominjem finansije. Bili su mi potrebni ohrabrenje i podrška.

Roditelji mi nisu bili živi, umrli su jedno za drugim za kratko vreme. Iako su me podržavale i bile divne prema meni, moje dve sestre živele su u drugoj državi, a meni je bio potreban neko blizak da sa mnom prođe kroz ovu dolinu suza.

Na moje iznenađenje, ta osoba bila je Lin. Kad sam podnela zahtev za razvod, ona je, takođe, učinila isto to, napustivši muža s kojim je živela trideset pet godina. Smučilo joj se.

Tako smo nas dve završile jedna preko puta druge, u stanovima u centru Portlanda. Postale smo jedinstvena malena grupa za podršku i hrabrile se međusobno. Ona mi je pomogla da prođem kroz onu emotivnu kaljugu koja se prostirala uporedo s umiranjem mog braka. Zajedno smo se suočavale sa svakim novim danom našeg nezavisnog života. Mislim da ne bih ni preživela bez nje, a ona sama rekla mi je da ni ona ne bi uspela bez mene. Bile smo bliske i pre toga, ali smo se u tom periodu još više zbližile.

Kad smo se preselile u nove stanove, Lin i ja napravile smo spisak poteza koji će nam pomoći da se izborimo s bolom. Nazvale smo ga *Vodič za devojke: preboleti i nastaviti*.

Prvo pravilo na tom spisku bilo je: Ne dozvoljavaj sebi da se gušiš u sopstvenom bolu. Učini nešto. Volontiraj. Radi nešto što voliš ili što pomaže drugima.

Bilo je to lakše reći nego učiniti. Često sam hvatala sebe da plačem, boreći se protiv očajne usamljenosti. Nedostajao mi je Džejk i sve one sitnice koje je radio – punio mi kola benzinom, menjao baterije i popravljao stvari. To su bili samo neki od hiljadu dosadnih poslova koje sam sada bila prisiljena da obavljam sama. Osim toga, uopšte nije lako biti samohrana majka. Uvek sam živela s nekim, prvo kod kuće s porodicom, pa na koledžu s cimerkama, a posle toga u braku

sa Džejkom. Prvi put u životu bila sam sama i bilo mi je potrebno vreme da se naviknem.

Lin je predložila da učestvujemo u nekom volonterskom projektu. U poslu koji bi nas izvukao iz kuće i naterao da prestanemo da kukumavčimo nad sopstvenim gubitkom. Ona je odlučila da dva puta nedeljno predaje engleski u večernjoj školi. A ja... Obožavala sam modu i uvek sam pratila modne trendove. Jedna od omiljenih navika bila mi je da prelistavam časopise dok Oven spava. Međutim, posle razvoda, to je za mene postalo luksuz. Razmišljajući o tome gde da volontiram, pronašla sam agenciju koja je pomagala ženama koje prvi put počinju da rade da odaberu odeću za takvu aktivnost. Na moje oduševljenje, otkrila sam da stvarno uživam u tome.

Drugo pravilo na našoj listi bilo je: Pronađi nove prijatelje.

Do tada su se obema izlasci svodili na druženja u kantri klubu, pa se naš društveni život vrteo oko prijatelja koje smo tamo imale. Mislila sam da imam dobre prijatelje u klubu čiji sam član bila, ali odjednom sam počela da se osećam kao peti točak. Čim sam potpisala dokumenta za razvod, moj društveni život je presušio. Međutim, to me nije potresalo koliko je moglo. Najviše mi je smetalo to što su moji takozvani prijatelji bili željni da razgovaraju o Džejku. Žudeli su za tračevima. Nekoliko dobronamernih ljudi jedva je dočekalo da ispriča kako su godinama znali da mi je Džejk neveran, ali da, jednostavno, nisu znali kako da mi kažu. Da, neizostavno je bilo vreme da nađem nove prijatelje; to je bio jedan od razloga što smo Lin i ja odlučile da se preselimo u centar Portlanda.

Treća stavka na spisku, meni verovatno najteže pravilo, bila je: Pusti staro da bi mogla da primiš novo. To je smislila Lin, koja je dobro osećala koliko je važno da ne zaglavimo u živom blatu preziranja i gorčine. Izgledalo je da njoj to bolje polazi za rukom nego meni. Međutim, ako ćemo pravo, ona se godinama ranije emocionalno distancirala od Šona.

Razvod (emocionalno razdvajanje) za mene je bio nešto novo i morala sam da se borim kako bih zadržala pozitivan stav. (Čak i sada, skoro dve godine posle čitave te zbrke, naš razvod nije okončan. Džejk je uradio sve što je bilo u njegovoj moći da odloži kraj.)

To mi je i najteže padalo, pošto je to bila mentalna igra. Nije bilo spiska na kome bih mogla da precrtavam stvari. Osnovni zadatak bio je da mislim pozitivno. To je bila šala, zar ne? Lin me je uveravala da će, pošto se oslobodim gorčine, moje srce i moj život ponovo postati sposobni da primaju.

Imala sam na raspolaganju dve godine da vežbam, i priznajem da mi je sada bolje. Ne mrzim Džejka. Imamo sina i moj uskoro bivši muž uvek će biti deo Ovenovog života. Lin je bila u pravu, ali ovaj korak stvarno je zahtevao napor. Ogroman napor.

Lin je emotivno jača od mene. Starija je i u prednosti koja se ogleda u velikom životnom iskustvu. Uvažavam njenu pronicljivost i mudrost. Ali prosto zato što sam smatrala da je to važno, na naš spisak dodala sam poslednje pravilo: Voli sebe.

Još jednom, sve to nije bilo tako lako kako možda zvuči. Čim sam saznala da je Džejk imao ljubavnice, osetila sam se kao da nešto nije u redu *sa mnom*. Dobro, možda ne baš istog časa, ali ubrzo posle užasnog besa koji me je prvi napao. Radi se o tome da se zaista otrgnemo od slabosti naših muževa. U ona tri meseca od predaje zahteva za razvod izgubila sam sedam kilograma. Ponovo sam mogla da uđem u uske farmerke, ali iako je to bilo sjajno, bila sam depresivna i jadna. Bila sam na najnižoj tački. Voleti sebe značilo je jesti, spavati i vežbati – brinuti o sebi emotivno i fizički. (Bilo mi je zaista bolje dok sam pravila spisak, a tada sam jedino to i mogla da radim.)

To je značilo da brinem i o onom duhovnom u sebi. Kad je Oven rođen, postala sam neredovna u prisustvovanju crkvenim službama, pa sam se u toj aktivnosti popravila čim sam podnela zahtev za razvod, jer su mi bili potrebni i pozitivna energija i osećaj pripadanja. I Lin je to uradila. A Oven je prosto obožavao svoj dečji crkveni klub.

U crkvi je radila i grupa za podršku razvedenima, a Lin i ja išle smo zajedno na sastanke. Svi su tamo bili divni i mnoge teme o kojima smo razgovarali postale su deo spiska koji smo nas dve sastavile. Naš pastor jednom je izgovorio čudan komentar. Rekao je kako većina drema na časovima o braku, a na časovima o razvodu svi hvataju beleške. Meni je to bilo razumljivo. Sasvim je sigurno da nisam ušla u

Zbogom, prošlosti

brak očekujući da ćemo se jednog dana Džejk i ja razvesti. Za mene, brak je bio zauvek.

Eto, to je sve. Ovo je naš vodič za nastavak života. Uputstvo o tome kako da prepustimo prošlost prošlosti i načinimo korak prema onome što donosi budućnost, ma kakva bila.

PRVO POGLAVLJE

NIKOL

Prvi korak u našem *Vodiču* bio je i najpriятniji. Svake druge subote provodila sam čitav dan u butiku *Odeća za uspeh*. Volela sam da oblačim sve te žene čija me je smelost inspirisala i uzbuđivala. Mnoge od njih izašle su iz nekakvih nasilnih veza, ili su samo želele da se rati-siljaju blagostanja i pronađu svoj mir u radu. Bilo mi je pravo zadovoljstvo da ih oblačim u odeću koja im je pružala samopouzdanje i nadu da mogu da uspeju.

„Hoćete li da me pogledate?“ upita Šontel Mejnor dok je posmatrala svoj odraz u ogledalu. Okrenula se i pogledala se preko ramena, klimajući glavom; očigledno joj se dopadalo ono što je videla. „Ovo mi odlično kamuflira zadnjicu.“

Šontel je bila gotovo desetak centimetara viša od mojih sto šezdeset. Kosa joj je bila neukrotiva gužva crnih kovrdža koje su joj padale niz ramena. Kritički je studirala sebe u odeći koju sam joj predložila za prvi razgovor za posao.

Bilo mi je zaista teško da ne zaključim koliko mnogo odeća može da promeni nečiji izgled. Šontel je došla u nekoj širokoj trenerci i prevelikoj majici. A sada, u crnim pantalonama i roze blejzeru, izgledala je kao prava premija.

„Opa.“ Odmakla sam se malo i pogledala svojih ruku delo. Preobražaj je bio zapanjujući.

„Potrebna mi je ozbiljna pomoć za ovu kosu“, reče ona, mršteći se dok ju je sklanjala s lica. „Nije trebalo da pustim Šaris da me ošiša. Bila je sigurna da će uspeti da ponovi tačno ono što je videla na *Jutjubu*. I potpuno sam blesava što sam je uopšte pustila da priđe mojoj kosi s makazama.“ Prstima je dotakla neravne krajeve šiški, ili onoga što je trebalo da budu šiške. „Nadala sam se da će brzo da porastu, i jesu, ali sad izgledaju još gore.“

„Već sam vam zakazala šišanje tu u salonu pored nas.“ Frizerka koja se nalazila u susednom lokalu volontirala je kako bi oprala kosu svakoj našoj mušteriji i ošišala je pre razgovora za posao.

Šontel skoro da oči iskočiše. „Zezate me? Stvarno?“

„Stvarno, dabome. Kad idete na razgovor?“

„U ponedeljak posle podne.“

„Zakazala sam vam u deset sati. Da li vam to vreme odgovara?“

Njen osmeh sve je govorio. Šontel je nedavno završila kurs za računovođu i sad je tražila prvi posao. Imala je petoro dece, a muž joj je napustio porodicu. Agencija joj je zakazala razgovor s prodavcem automobila u blizini. Prošla je nekoliko probnih razgovora, što joj je pomoglo da savlada tremu. A sad, s pravom garderobom, prosto je sijala od samopouzdanja.

„Nikad nisam ni pomišljala da ću išta uspeti da učinim bez Liroja“, prošaputa ona. „Ali uspela sam, i neću više da dozvolim da se ta pre-vrtljiva bitanga vrati u moj život. Ovo je bio poslednji put da me je zajebao.“

Nasmejala sam se zbog ljutnje u njenom glasu. I sama sam koračala istom tom trnovitom stazom. Osim volonterskog rada, radila sam i kao nastavnik u državnoj školi u Portlandu. Diplomirala sam francusku književnost i metodiku nastave, što me je kvalifikovalo za rad na tom položaju. Nažalost, sva mesta s punim radnim vremenom bila su popunjena, pa sam uskakala samo po potrebi.

Srećom, Lin je mogla da pričuva Ovena, a za slučaj krajnje nužde postojao je i centar za čuvanje dece vrlo blizu naše zgrade. Uspevali

smo da preživimo, ali to je bilo sasvim različito od nekadašnjeg raskošnog života na koji sam navikla u braku.

Morala sam stalno da podsećam sebe kako sam, tehnički, još udata. Na Džekovo zadovoljstvo, čekali smo poslednji dokument. Moj muž učinio je razvod najtežim mogućim, nadajući se da ću se možda predomisliti. Uporno me je molio da razmislim još jednom. Kad je konačno shvatio moju nepobitnu rešenost da se razvedem, postavljao je na tom putu svaku prepreku koju je mogao da smisli, nije se pojavljivao na saslušanjima, osporavao je svaku tačku optužnice. Honorari naših advokata vrtoglavo su rasli.

Razvod jeste bio težak – mnogo teži nego što sam mogla i da zamislim.

„Javićete nam kako je prošao razgovor?“, upitah Šontel, namerno potiskujući Džek iz misli.

„Nego šta.“

„Sigurna sam da ćete sjajno proći.“ Nežno joj stisnuh mišicu.

Šontel se okrete i zagrlj me. „Osećam se kao da mi niko ništa ne može.“

„Divno izgledate.“ I zaista sam to mislila.

Do pet sam završila posao i žudela da se vratim sinu. Lin je odvela Ovena u park. S nepune četiri godine moj mali čovek bio je bomba puna eksplozivne energije. Bila sam sigurna da moja svekrva jedva čeka da se odmori od njega.

Sela sam u kola i upalila motor, a u tom času zazvonio mi je telefon. Vozila sam *toyotu* staru deset godina, dok je moj uskoro bivši muž vozio gotovo novi BMW koji sam mu kupila od nasleđstva dobijenog posle smrti roditelja. Ali to je sasvim druga priča, jedna od onih koje stalno proterujem iz glave. Pravilo broj tri: Pusti staro da bi mogla da primiš novo.

Grčevito sam kopala po tašni dok nisam napipala telefon. Bio je to Džek. Nisam se iznenadila. Uspevaao je da pronađe izgovor da me zove skoro svakog dana. Iako sam bila u stanju da ostanem civilizovana, vređali su me ti njegovi napori da me drži vezanu za sebe. A prijatelji

su jedva čekali da me izveste kako on uopšte nije promenio svoje švalerske navike. Pošto više nisam bila u kući, moj muž nije se ustručavao da obelodani činjenice o tome kako je vrlo aktivan.

Trebalo je da sledećeg vikenda on bude s Ovenom, ali morao je da ide na poslovni put. Ili je bar tako tvrdio. Zbog onoga što sam znala o njemu, bila sam sumnjičava prema svemu što bi rekao.

„Da?“, rekla sam mu, trudeći se da ne zvučim previše prijateljski. Bilo mi je teško da održim emotivnu distancu, pogotovo što se on prilično trudio da mi sve oteža. Džejk je znao sva prava dugmeta koja treba da pritisne. Tokom pregovora o razvodu sviruckao je po meni kao po koncertnom klaviru.

„Zdravo, dušo.“

„Okrenuo si pogrešan broj“, odgovorih energično. Kad god bi mi tepao, zapitala bih se koliko li još žena zove „dušo“.

„Ma hajde, draga, nema potrebe da se ljutiš. Hoću da ti saopštim dobre vesti.“

Da, sigurno. „A to su?“

Oklevao je i glas mu se utišao i ispunio žaljenjem. „Potpisao sam ključne papire. Hoćeš deo kuće i – u redu, dobićeš ga, ali samo ako rešim da je prodam. To si i tražila, zar ne?“

„Tako je.“ To je značilo da je ova ogorčena borba bila gotova i da razvod može da se okonča. Dvadeset pet meseci pošto sam podnela zahtev za razvod možemo da potpišemo i onaj poslednji dokument.

„Potpisao si?“ Ako je to stvarno bila istina, moj advokat javiće mi se uskoro, verovatno u ponedeljak ujutro.

„Oboje bi nas smrvilo da se ovo razvlači još više nego što već jeste.“

Otkad sam otišla od kuće, Džejk je bio uveren da mogu da se predomislim. Rado sam se odrekla života s njim, uprkos tome što mi je advokat savetovao da ostanem. Sve što sam tražila bilo je da mi isplati moj deo kuće kad odluči da je proda.

Nisam više htela da živim u toj luksuznoj kući. Moje zadržavanje među skupim nameštajem i bleštavim predmetima bilo bi ogromna laž. Uspomene su me suviše pritiskale. Spavanje u našem krevetu bilo je mučenje kad sam saznala da ga je Džejk oskrnavio. Koliko sam znala, bilo je vrlo moguće, čak i verovatno, da je baš u tom krevetu

vodio ljubav s drugom ženom. Osim toga, ne bih to finansijski podnela. Bilo je stvarno potrebno da napustim sve to i počnem iz početka. Džejk je bio iznenađen kad sam odlučila da se iselim. Koristila sam kuću i članstvo u kantri klubu kao adut u brakorazvodnoj parnici.

„Zar nemaš ništa da kažeš?“, upita Džejk.

Nisam bila sigurna šta bih rekla. „Pa onda, valjda je to sve“, prošaputah, zapanjena silinom osećanja koja su me preplavila. Advokat me je uveravao da će Džejk jednog dana pristati na dogovor. To je bila jedna mogućnost, a ona druga bila je odlazak na sud. Ja sam bila spremna da idem, ali je Džejk odbijao. Nijedno od nas nije želelo da sve dođe do suda. Advokati i brakorazvodna parnica već su mnogo koštali.

„Da. Uskoro će biti gotovo“, reče Džejk, glasom toliko tihim da je skoro šaputao. Reči su mu bile ispunjene žaljenjem.

„Gotovo“, ponovih ja, pomalo sebi u bradu.

„Jesi li dobro?“, upita Džejk.

„Da, naravno.“ A u stvari, nisam bila. Posle ovoliko vremena neko bi mogao da zaključi kako sam srećna što će se ove peripetije i ludilo završiti. Trebalo bi da skačem od sreće i da budem nestrpljiva da iza sebe ostavim svoj propali brak. Da, bila sam više nego spremna da nastavim život. Ali osećala sam se kao da će mi srce stati i kao da mi velika knedla stoji u grlu.

„Mislio sam da će ti biti milo da saznaš ovo što pre“, reče Džejk; zvučao je tužno i jadno, kao što sam se i sama osećala.

„Hvala ti. Moram da žurim.“

„Nikol... Nikol...“

Nisam htela da čujem ništa više, pa prekinuh vezu. Očiju punih suza vratila sam telefon u skupu tašnu marke *Majkl Kors*. U tašnu koju sam kupila jer je Džejk insistirao na tome da treba da posedujem lepe stvari. Sada sam shvatala da je hteo da je kupim zato što se osećao krivim. Kad sam se malo preračunala, shvatala sam da sam tašnu nabavila neposredno pošto je saznao da Krisi nosi njegovo dete.

Obrisala sam suze s obraza, ubacila menjač u rikverc, pritisnula gas i istog časa sletela u jarak.

DRUGO POGLAVLJE

NIKOL

Ne znam koliko sam sedela u kolima, sa čelom na volanu. Bila sam posramljena i potresena, i to ne samo zbog nesreće. Moj brak bio je gotov. Mislila sam da sam spremna, i više nego spremna. Naprotiv, stvarnost me je udarila svom snagom; dubok je bio taj osećaj gubitka i skoro nestvarno preplavio mi je sva čula.

„Nikol, jesi li dobro?“

Neki bestelesan glas dopro je do mene. Kad sam podigla glavu, videh Ališu, frizerku, kako stoji uz moj nagnuti automobil. Pošto nisam odmah odgovorila, ona zakuca po prozoru.

„Nikol. Nikol.“

Podigoh glavu i klimnuh. „Kakav li sam samo idiot!“

„Jesi li povređena?“

Uverih je da nisam.

„Biće potreban šleper da te izvuče odatle.“ To sam i sama shvatila.

„Da li si član Auto-moto saveza?“

Odmahnuh glavom. Članarina je bila prilično skupa, pa nisam mogla da je priuštim. „Hoćeš li da ja pozovem nekog?“

„Da, molim te.“ I dalje sam sedela u kolima, moleći se da nisam napravila veliku štetu na njima.